Kázání 11. 8. 2019

Lk 15, 11-32

Dobré ráno bratři a sestry,

jsem rád, že tu s vámi po delší době zase můžeme být. Chyběli jste nám. Po čase jsem si také mohl připravit kázání, tak věřím, že to bude k prospěchu.

Pro dnešní kázání jsem vybral podobenství o marnotratném synu – snad nejznámější podobenství z celého Nového zákona. Každý jsme už slyšeli mnoho kázání právě na tento příběh. A není divu, že je tolik oblíbený. Vždyť je to krásné názorné shrnutí celého evangelia – dobré zprávy, kterou hlásal Ježíš. Ztracení synové jsou nalezeni, ti, co byli mrtví, zase žijí, na každého marnotratníka čeká rozevřená náruč Otce v nebesích.

Když je ale tohle podobenství tak známé, proč jsem si jej vybral pro dnešní kázání? Vzhledem k tomu, že jsem v práci dostal na několik měsíců volna, snažím se volný čas, který nám Artur dopřeje, trávit i nějak smysluplně. Díky tomu jsem četl velmi zajímavou knihu Odmítnou nebo obejmout od chorvatského teologa Miroslava Volfa.

Tuto knihu profesor Volf napsal v roce 1996 jako reflexi válečného konfliktu mezi Chorvaty a Srby v první polovině 90. let. Tváří v tvář vzájemné nenávisti těchto národů, válečným zločinům na obou stranách a utrpení, které z toho všeho vyplývalo, přichází Volf se svou tzv. „teologií objetí“.

Jediným možným způsobem boje proti bezpráví, násilí a nenávisti podle něj není další násilí, ale vůle k objetí druhého. Tak jako Ježíš rozevírá na kříži svou náruč vůči všem lidem, včetně těch, kteří jej na kříž přibili, může stejně rozevřená náruč proměnit znesvářené strany různých konfliktů.

A právě naše dnešní podobenství bylo prvotní inspirací profesora Volfa pro napsání této knihy. Myslím, že i o více než 20 let později může být podobenství o marnotratném synu inspirací. Nežijeme sice uprostřed ozbrojeného konfliktu, nicméně v naší společnosti – a také v církvi – pociťujeme podobné rozdělení. Tyto znesvářené strany na sebe sice místo kulek střílejí jen své názory a takzvané hodnoty, ale i to nakonec přináší zhoubné rozdělení, nenávist a bohužel stále častěji také násilí.

A tak se musím přiznat, mnoho z toho, co dnes zazní, není z mé hlavy, ale právě z knihy profesora Volfa Odmítnout nebo obejmout. Kdyby vás kázání zaujalo, knihu máme tady s sebou, tak můžu zapůjčit.

Pojďme tedy společně číst evangelium podle *Lk 15, 11-32.*

Pomodlím se: *Dobrý Bože, děkujeme ti za společenství a možnost společně vykládat a promýšlet tvoje Slovo. Prosíme, abys dal svého Ducha, abychom i nyní slyšeli Tvou dobrou zprávu. Děkujeme za autory, jako je Miroslav Volf, kteří dokážou přinášet tvoji dobrou zprávu o tvém milosrdenství a pokoji do kontextu současného nepokojného světa a prosíme, abychom ji mohli nést dál i my. Amen*

Přečtené podobenství předchází dvě velice podobná – podobenství o ztracené ovci a o ztraceném penízi. Proč ale Ježíš vypráví tato tři podobenství s podobnou pointou? Musíme se podívat na úplný začátek 15. kapitoly. *„Do jeho blízkosti přicházeli samí celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. Farizeové a zákoníci mezi sebou reptali: 'On přijímá hříšníky a jí s nimi!'"*

Právě na tuto výtku vůči sobě Ježíš reaguje vyprávěním těchto tří podobenství. Odpověď je tedy jasná – Ježíš přijímá hříšníky, protože právě oni jsou ty ztracené ovce, ztracené mince a marnotratní synové, které čeká s otevřenou náručí.

Podobenství začíná jako každý správný příběh – představením hlavních postav. *„Jeden člověk měl dva syny.*" Máme zde tedy tři aktéry. Je zajímavé, že se v celém příběhu nedozvídáme žádná jména ani další reálie. Jediné, co víme, jsou vzájemné vztahy těchto postav – otec, syn, bratr. Jako by nezáleželo na osobnostech samotných, ale jen na jejich vzájemných vztazích. Jako by to, co je v jejich (a tím i v našich) životech nejdůležitější, byli právě vztahy k ostatním lidem. To, kým jsme vychází z toho, kdo jsme pro druhů – já jsem syn, bratr, manžel, přítel, nově také otec.

Vyprávění se tedy věnuje třem hlavním postavám – otec, a dva jeho synové.

Od 12. verše se příběh věnuje převážně mladšímu synu. Ten se rozhoduje udělat změnu ve svém životě. „Otče, dej mi díl majetku, který na mne připadá." V židovském kontextu je to velice neobvyklý krok. Nebylo zvykem dědit majetek před smrtí otce. Je to proto skoro jako by otci řekl, že si přeje, aby byl již mrtvý.

Otec mu však překvapivě vyhoví a rozdělí svůj majetek mezi oba syny tak, jak mu předepisuje dědické právo.

Syn chce dosáhnout zvláštním způsobem osamostatnění. Prodat svůj majetek a jít do světa. Snaží se nalézt sám sebe, téměř v duchu moderního individualismu – přetrhat staré vazby, zdánlivě se osvobodit od všech závazků a nalézt někde jinde něco nového – lepšího.

A tak jde do „*daleké země*“. Brzy ale peníze dojdou a syn se ocitá tak říkajíc na dlažbě. V nouzi se snaží nalézt útočiště tím pro žida snad nejšpinavějším způsobem. U občana oné daleké země pase vepře.

Opustil své vztahy, aby nalezl sám sebe, nachází však jen osamění, bídu, a nakonec se stejně musí „*uchytit*“ u nějakého cizince, aby přežil.

V této bídě ale přichází vzpomínka na domov. Syn si uvědomuje, že u svého otce může najít lepší život. Přichází tedy se strategií návratu domů. „*Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem; přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků.*“ A s tímto plánem plný pokory se vydává na cestu.

Zde se pozornost obrací od syna na otce. První, co se dozvídáme, je to, že otec syna spatřil již z dálky. To ale znamená, že otec svého syna vyhlíží, čeká s pohledem upřeným směrem k daleké zemi, kam syn odešel, a doufá, že se syn jednou objeví.

Jestliže tedy syn svým jednáním chtěl zrušit svůj vztah k němu, aby se osamostatnil, otec svůj vztah neruší. V jeho srdci syn stále zůstává synem, a to bez ohledu na to, jak se k němu zachoval.

Běží mu naproti a bez čekání na omluvu či vysvětlení syna „objal a políbil.“ Jeho otevřená náruč vůči svému synu není podmíněná jeho dobrým chováním. Bez ohledu na to, jak se vůči němu zachoval, a dokonce bez ohledu na to, jak se k tomu sám syn staví, je otec připraven ho obejmout.

Právě tato otcova ochota k objetí, která neklade za podmínku morální chování objímaného, přivedla Miroslava Volfa k napsání jeho knihy. Tato ochota k objetí se totiž neptá, zda si to dotyčný zaslouží. Takový postoj předem připravuje v srdci pro druhého místo, ne však proto, že druhý vyhovuje mým morálním představám, ale zkrátka proto, že je mým bližním, a prostě proto, že Kristus takto stejně otevřel svou náruč mně na kříži.

Syn zprvu chce uskutečnit svou strategii, spustí svůj připravený projev pokání, ale otec jako by ho neposlouchal. Rozkáže svým služebníkům syna obléci do drahého oděvu, nasadit mu prsten a obout obuv. Navíc pak nechá uspořádat velikou hostinu a všechny vyzve: „*hodujme a buďme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen*.“

Syn přichází připraven otci sloužit, přesvědčen, že „*není hoden se nazývat jeho synem.*“ Otec však mu tento titul z milosti dává. Ačkoliv se proti němu provinil, nepřestal v otcových očích být jeho synem.

Nyní se naše pozornost poprvé přesouvá k staršímu synu. Dozvídáme se, že přichází z pole, což znamená, že celou dobu, co byl jeho mladší bratr pryč, on poctivě pracoval na otcově hospodářství, jak mu ukládala povinnost.

Vidí, že otec uspořádal veselku, a tak se ptá, co se stalo. Když zjistí, že se jedná o poctu jeho bratru, který se vrátil, rozhněvá se. Když pak mluví se svým otcem, pronese toto: *„Tolik let už ti sloužím a nikdy jsem neporušil žádný tvůj příkaz; a mně jsi nikdy nedal ani kůzle, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tenhle tvůj syn, který s děvkami prohýřil tvé jmění, dal jsi pro něho zabít vykrmené tele.“*

Na první pohled je naštvání staršího bratra naprosto pochopitelné. Vždyť on je zde ten, který se vůči platným pravidlům domácnosti zachoval správně. Je však dodržování pravidel opravdu tou nejdůležitější ctností?

Vidět u staršího syna úplně jiný vzorec chování, než jaký jsme viděli u otce. Po odchodu mladšího bratra se jeho vztah k němu proměnil. Jeho porušení platných pravidel zasáhlo staršího bratra natolik, že nechal hořkost a zášť proměnit svůj vztah k bratrovi. A to až natolik, že už ho ani není schopný nazvat bratrem a volí namísto toho jízlivé označení „*tento tvůj syn*“. Tato jeho zášť je však tak silná, že vstupuje i do vztahu s otcem. Zatímco mladší bratr při setkání s otcem volí oslovení „*otče*“, straší syn už ani toto vyslovit nedokáže. Z otce je jen „*ty*“.

Jako by jeho otevřenost vůči marnotratníkovi postavila staršího syna mimo jejich vztah. Z jeho pohledu je to buď on, nebo druhý syn. Buď dá za pravdu staršímu synu tím, že porušení pravidel potrestá a dodržení odmění, nebo nemůže být už jeho otcem.

Na jedné straně tedy máme otce, který navrátilce objímá, protože jeho nemorální činy nijak nerozhodují o jeho vztahu k němu. Na druhé straně je straší syn, který mladšího bratra odmítá, ruší svůj vztah k němu, a to právě na základě jeho nemorálnosti a porušení pravidel.

Vrátíme-li se na začátek 15. kapitoly, k výtce farizeů vůči Ježíši, vidíme, že právě starší bratr v Ježíšově příběhu má zastupovat právě je. To farizeové a zákoníci si natolik cenili vlastní spravedlnosti a morálního chování, že odmítli všechny, kteří jejich morálního standardu nedosahovali. To oni dodrželi všechna pravidla, ale nepochopili, že druhé mají přijímat i s jejich morální nedokonalostí.

Pravidla jsou samozřejmě důležitá, ale jejich nedodržení nesmí vstupovat do vzájemných vztahů. Ochota druhému udělat ve svém srdci místo nevychází z morální správnosti či špatnosti druhého, ale z toho, že je to náš bližní. Je to právě vztah k druhým, který má přednost před všemi pravidly. Pro dnešní dobu se snad hodí také říci – je to právě vztah k druhému,

který má přednost před všemi názory – názory na otázky politické, náboženské ale i jakékoliv jiné. Chceme-li zabránit různým Babišům, Zemanům, Okamurům nebo Kalouskům, aby rozdělovali společnost na ty, kdo jim fandí nebo je, musíme mít ochotu otvírat svou náruč těm, co mají právě opačný názor. Máme-li zabránit vzájemnému vylučování se z církve, musí naše vztahy formovat právě tato vůle k objetí. Zkrátka, má-li naše společnost i církev držet pohromadě, musíme si osvojovat ochotu druhé obejmout, který vidíme v Kristově otevřené náruči na kříži.

To může být i naší modlitbou pro naši církev, náš národ ale i celý svět.

Amen